

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

JUDr. Marek Nespala
advokát
IČO 662 40 590
Vyšehradská 421/21
128 00 Praha 2

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

Mgr. Robert Němec, LL.M.
advokát
IČO 662 41 821
Jáchymova 26/2
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/484/2017 - 23

Praha 5. 3. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 2. 5. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 3. 2. 2012 a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 49.500 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p.a. ode dne 1. 4. 2017 do zaplacení, o námitkách Navrhovatele ze dne 18. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/484/2017 - 20, proti nálezů finančního arbitra ze dne 6. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/484/2017 - 18, takto:

Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 18. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/484/2017 - 20, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 6. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/484/2017 - 18, se podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřel, mimo jiné pro rozpor se zákonem a neurčitost, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy ve výši rozdílu vzájemných plnění stran smlouvy se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 6. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/484/2017 - 18 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že dne 3. 2. 2012 uzavřel Navrhovatel s Institucí pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění PROFI Invest*, s počátkem pojištění dne 10. 2. 2012 a pojistnou dobou 30 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s garantovanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč a s měsíčním běžným pojistným ve výši 3.500 Kč (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr současně nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění ve verzi ŽP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplnkové pojistné podmínky životního pojištění ve verzi ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplnkové pojistné podmínky“).

Ze shromážděných podkladů vyplynulo, že ke dni 9. 4. 2017 došlo k zániku pojištění sjednaného Pojistnou smlouvou z důvodu nehrzení pojistného s výplatou nespotřebovaného pojistného ve výši 82.800 Kč dne 10. 5. 2017.

Finanční arbitr zjistil, že smluvní ujednání Doplnkových pojistných podmínek, konkrétně článek 1 bod 3.1. Doplnkových pojistných podmínek o strhávání počátečních a správních nákladů: „*Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele*“ a článek 1 body 1.6 a 1.7 o strhávání rizikového pojistného za životní pojištění: „*1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného*“, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovést neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Navrhovatel nedoložil, že určení neplatnosti Pojistné smlouvy je nezbytné pro uplatnění jeho práv, finanční arbitr proto nemohl vyhovět uplatněnému nároku na určení neplatnosti Pojistné smlouvy.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení a zohlednění nespotřebovaného pojistného, které Instituce Navrhovateli vyplatila a jehož výše přesáhla výši nepromlčeného pojistného uhrazeného Navrhovatelem, finančnímu arbitrovi nezbylo než návrh Navrhovatele zamítnout.

3. Námítky Navrhovatele

Navrhovatel nesouhlasí s Nálezem v plném rozsahu.

Ačkoliv Navrhovatel trvá na vydání bezdůvodného obohacení Instituce z Pojistné smlouvy z důvodu její neplatnosti, současně má za to, že pojištění z Pojistné smlouvy dosud trvá, když k jeho zániku nemohlo dojít na základě pojistných podmínek pro neplacení pojistného, jak tvrdí Instituce.

Navrhovatel namítá, že závěry finančního arbitra o neoddělitelnosti neplatných ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od Pojistné smlouvy jako celku se nezakládají na skutkových zjištěních, ani Instituce se v průběhu řízení nevyjádřila tak, že tato ujednání považuje za neoddělitelná od Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr se nezabýval dalšími důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, anebo je „*vyhodnotil mylně*“, konkrétně neplatností ujednání o inkasních nákladech, odkupném a o poplatku za správu portfolia, za evidenci podílových jednotek a jiných srážkách, dále neurčitostí pojistného plnění jako podstatné náležitosti Pojistné smlouvy, rozporem vůle Instituce a písemné Pojistné smlouvy (Instituce snižovala kapitálovou hodnotu o náklady a rizikové pojistné), rozporem se zákazem nekalých obchodních praktik (produkt byl prezentován jako spoření a Navrhovatel nebyl seznámen s nákladovou strukturou pojištění), nepřevzetím pojistného rizika.

Navrhovatel „*požaduje, aby finanční arbitr podrobil revizi svůj závěr ohledně neplatnosti Pojistné smlouvy, neboť jeho závěry nejsou podloženy skutkovým zjištěním a jsou proto*

nezákonné. Navrhovatel apeluje na finančního arbitra, aby se řádně vypořádal s argumentací navrhovatele ohledně jednotlivých dalších důvodů neplatnosti Pojistné smlouvy a aby doplnil dokazování ve vztahu ke kampani „Takové lepší spoření“.

Navrhovatel namítá, že se Instituce obohatila na úkor Navrhovatele úmyslně a opakovaně odkazuje na vědomost Instituce o nesjednání nákladové struktury, neboť to byla právě Instituce, kdo formuloval text Pojistné smlouvy. Navrhovatel tvrdí, že Instituce nejpozději od zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012, publikovaného dne 14. 5. 2012, věděla, že Pojistnou smlouvu uzavřela s Navrhovatelem v rozporu se zákonem (o pojišťovnictví a ochraně spotřebitele) a byla tak srozuměna s tím, že od Navrhovatele přijímá bezdůvodné obohacení.

Navrhovatel argumentuje, že „dovozuje-li finanční arbitr vědomost o bezdůvodném obohacení směrem ke spotřebitelům – laikům, a to z pouhého přístupu k určitým kusým informacím, tím spíše musí takovou znalost dovodit i směrem k instituci – odborníkovi, jednajícímu s odbornou péčí, když instituce měla o průběhu pojištění, o zaplaceném pojistném, o výši případného odkupného, či nespotřebovaného pojistného a o znění Pojistné smlouvy a smluvní dokumentace, přesnou informaci po celou dobu trvání pojištění.“

Navrhovatel namítá, že pro posouzení mravnosti námítky promlčení vznesené Institucí finanční arbitr nezohlednil důvody neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající výlučně na straně Instituce a rovněž nezohlednil okolnosti, za nichž Pojistnou smlouvu strany uzavřely, tedy nerovné postavení Navrhovatele jako spotřebitele vůči Instituci a časovou asymetrii plnění z Pojistné smlouvy, z níž profituje výlučně Instituce, která neplatnost způsobila. Navrhovatel v této souvislosti zdůrazňuje rovněž zásady poctivosti a dovolání se právní jistoty v dobré víře. Navrhovatel dovozuje, že Instituce vznesla námítku promlčení v rozporu s dobrými mravy. Navrhovatel odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1003/2014: *„Hodnocení případné rozpornosti námítky promlčení s dobrými mravy je pak nutno činit s přihlédnutím k tomu, jak by se promítla do právních vztahů mezi účastníky v širším smyslu, tedy především s ohledem na to, zda neopodstatněně nevychyluje rovnováhu mezi účastníky daného vztahu způsobem, jenž je za daných okolností možno pokládat za nemravný, jak tomu bylo i v projednávané věci.“* Navrhovatel namítá, že v Nálezu chybí komplexní posouzení práv Navrhovatele a Instituce tak, aby nedošlo k jejich deformaci.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr na jednu stranu konstatuje, že Instituce si od počátku pojištění neoprávněně snižovala kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady a rizikové pojistné, ale nezohlednil tuto skutečnost při posouzení úmyslu Instituce obohatit se těmito prostředky a posouzení mravnosti námítky promlčení.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nemůže Instituci svým rozhodnutím umožnit, aby „si díky námítkě promlčení ponechala i prostředky, o které v tzv. promlčeném období pojištění neoprávněně snížila kapitálovou hodnotu pojištění“.

Navrhovatel namítá, že se finanční arbitr nevypořádal se skutečností, že Instituce o vadách svých pojistných smluv o investičním životním pojištění věděla z komunikace s finančním arbitrem již od roku 2014.

Navrhovatel namítá nesprávný postup finančního arbitra při zúčtování v režimu § 457 starého občanského zákoníku. Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr nesprávně interpretoval rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002 (*poznámka finančního arbitra - Navrhovatel nesprávně uvádí 29 Cdo 52/2002*), když nejprve aplikoval námítku promlčení a teprve následně zúčtoval vzájemně poskytnutá plnění. Podle Navrhovatele tak finanční arbitr nejprve z úřední povinnosti provede vzájemné zúčtování všech plnění z neplatné Pojistné smlouvy a stanoví rozdíl (saldo), který uloží k úhradě té ze stran, která plnila méně, tj. v posuzovaném případě Instituci částku 49.500 Kč. Teprve proti takto stanovenému rozdílu (saldo) může Instituce vznést námítku promlčení.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr se nevypořádal se všemi jeho námitkami, což činí jeho rozhodnutí nepřezkoumatelným a nezákonným.

Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr „výrok II. Nálezu v souladu s § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu zrušil a věc znovu projednal v rámci prvoinstančního řízení“ (poznámka finančního arbitra – Nález obsahuje pouze jeden výrok), protože „[n]ezákonnost rozhodnutí finančního arbitra spočívající v nevypořádání se s námitkami navrhovatele nemůže být zhojena v rámci námitkového řízení, neboť účastníkům řízení by tímto postupem bylo fakticky upřeno právo na projednání sporu v rámci dvouinstančního správního řízení. Ten z účastníků, kterému bude nově uložena povinnost, by neměl možnost se proti této skutečnosti odvolat.“

Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr v rozhodnutí o námitkách rozhodl tak, že „[v]ýrok II. se mění a nově zní takto: *Instituce je povinna zaplatit navrhovateli částku 49.500 Kč a úrok z prodlení ve výši 8,05% p. a. z částky 49.500 Kč od 1. 4. 2017 do zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci Nálezu.*“

4. Vyjádření Instituce

Instituce nesouhlasí s námitkami Navrhovatele a trvá na svých předchozích vyjádřeních.

Instituce odmítá, že by se na úkor Navrhovatele úmyslně obohatila z neplatné Pojistné smlouvy, když je stále přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy.

Instituce odmítá, že by byl Navrhovatel uveden z její strany v omyl, a pokud byl Navrhovatel v omylu, zavinil si jej vlastní nedbalostí.

Instituce odmítá, že by úmyslně formulovala text Pojistné smlouvy tak, aby výše nákladů, poplatků, rizikového pojistného, nebyla specifikována. Instituce argumentuje, že konkrétní částky nákladů vychází z interního nastavení pojistně matematických zásad pojistitele, přičemž v době uzavření Pojistné smlouvy Instituci nevyplývala povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat. Navrhovatel svým podpisem stvrdil, že je s takovým způsobem určení výše nákladů a rizikového pojistného srozuměn. Z tohoto důvodu nemůže být Pojistná smlouva neplatná jako celek.

Instituce odmítá, že by se právní vztah z Pojistné smlouvy mezi Navrhovatelem a Institucí formoval za okolností, které by byly v rozporu se zákonem. Instituce namítá, že námitku promlčení neuplatnila s cílem poškodit Navrhovatele, ale chránit své vlastní zájmy, a odmítá tedy, že by námitku promlčení neuplatnila v dobré víře.

Instituce nesouhlasí s posouzením počátku běhu subjektivní promlčecí doby práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, neboť v případě neplatnosti Pojistné smlouvy měl Navrhovatel ve světle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, veškeré informace potřebné pro případný závěr o neplatnosti Pojistné smlouvy k dispozici již v době jejího uzavření.

5. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil Námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu přikazuje § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci a její složitosti je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení a které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1. K nevypořádaným tvrzením Navrhovatele a neprovedeným důkazům

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu.

V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Finanční arbitr v dané souvislosti odkazuje také na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 191/12, ve spojení s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010, ve kterém soud judikoval, že „[z]a nedůvodnou pak považuje dovolací soud námitku dovolatele, že se odvolací soud nevypořádal se závěrem soudu prvního stupně, že smlouva o půjčce je neplatná i podle ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Shledal-li totiž odvolací soud neplatnost smlouvy o půjčce z důvodů podle ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák., nebylo pro rozhodnutí ve věci potřebné, aby zkoumal, zda je neplatná i z jiného důvodu“ a dále též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne

11. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 705/2001, ve kterém soud judikoval, že „[o]tázka právního posouzení skutkových zjištění, která soud učinil, je pouze věcí soudu, přičemž soud není vázán právními závěry, které z těchto skutkových zjištění učinil účastník řízení. Jestliže tedy soud dospěl k tomu závěru, že tvrzení žalované o neplatnosti smlouvy je důvodné, není již rozhodující, že shledal jiný důvod neplatnosti, než ke kterému dospěla žalovaná. Jinými slovy, jestliže soud prvního stupně ze skutkových zjištění o obsahu posuzované smlouvy dovodil, že těmto skutkovým zjištěním je třeba přiřadit jako důvod neplatnosti smlouvy neurčitost předmětu plnění, nikoli nemožnost plnění (jak kvalifikovala uvedená skutková tvrzení žalovaná), nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení z hlediska porušení zásady koncentrace řízení. Jak správně uvedl odvolací soud, právní závěry žalované nejsou pro posouzení jejich námitek rozhodné. Rozhodná jsou pouze její skutková tvrzení a tato tvrzení závěr, že je smlouva neplatná, obsahovala“.

Finanční arbitr shledal Pojistnou smlouvu neplatnou pro neurčitost nákladové struktury, nezabýval se proto s odkazem na procesní ekonomii případnými vadami předsmluvní fáze a jinými důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, které dovozoval Navrhovatel, když jejich případné zjištění by již nijak neovlivnilo výrokovou část Nálezu.

Finanční arbitr tedy pro nadbytečnost nezjišťoval informace ke kampani „Takové lepší spoření“, na kterou odkazoval Navrhovatel. Nadto Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat, co by tyto informace měly prokazovat v daném konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí a jak by tato zjištění ovlivnila rozhodnutí ve věci.

5.2. *K úmyslu Instituce bezdůvodně se obohatit a uplatnění námítka promlčení v rozporu s dobrými mravy*

Pokud jde o tvrzené úmyslné bezdůvodné obohacení Instituce, finanční arbitr opakovaně odkazuje na příslušné závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, že je „nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána“.

Finanční arbitr setrvává na závěru, že v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

Finanční arbitr opakovaně odmítá jako nedůvodnou námítku Navrhovatele, že úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele lze dovodit v souvislosti s úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012 publikovaným dne 14. 5. 2012, když vydané úřední sdělení není způsobilé jakkoli prokázat úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Jak již finanční arbitr vysvětlil v Nálezu, úmyslné jednání by muselo být v konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí v řízení prokázáno, nelze jej pouze dovozovat.

Finanční arbitr uzavírá, že z předložených podkladů nevyplývá, že by Instituce uzavřela úmyslně neplatnou Pojistnou smlouvu. Dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, tak trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná.

Stejně tak finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavdaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr zdůrazňuje, že smyslem institutu promlčení je přispět právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „...*neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje*“).

Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Při posuzování námitky vznesené Navrhovatelem nelze odhlédnout od toho, že on je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení, nikoliv Instituce. Je tedy na Navrhovateli, aby zvážil, zda je pro něj ekonomicky příznivé domáhat se vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení nebo zda by ho takové jednání ekonomicky poškodilo, např. za situace, kdy je nepromlčená částka pojistného nižší než nespotřebované pojistné/odkupné.

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že „*[ř]ízení se zahajuje na návrh navrhovatele*“, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi „*[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy*“, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží z titulu bezdůvodného obohacení nižší částku než by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná atd.).

Finanční arbitr uzavírá, že na základě shromážděných podkladů nezjistil, že by Instituce vznesla námitku promlčení za jiným účelem než jako obranu proti uplatněnému nároku.

5.3. K vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že *[k]do se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.*“ Podle odst. 2 je bezdůvodným obohacením „*majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.*“

Podle § 457 starého občanského zákoníku dále platí, že „*[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.*“

Finanční arbitr v Nálezu dovedl, že se Instituce na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným a Navrhovatel se na úkor Instituce obohatil přijatým nespotřebovaným pojistným.

Finanční arbitr současně v Nálezu vypořádal námitku promlčení nároků Navrhovatele, kterou Instituce důvodně vznesla, tak, že za mezní datum rozhodné pro promlčení stanovil den 2. 5. 2014, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem. Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil Navrhovatelem uhrazené platby pojistného na životní pojištění ode dne 2. 5. 2014 do dne 12. 12. 2016 (tj. dne poslední doložené platby pojistného) odpovídají částce 41.300 Kč (ve výpočtu 8 plateb ve výši 3.500 Kč, 1 platba ve výši 7.000 Kč; 3 platby ve výši 900 Kč; 1 platba ve výši 600 Kč; 1 platba ve výši 950 Kč; 1 platba ve výši 1.500 Kč; 1 platba ve výši 550 Kč). Finanční arbitr současně zjistil, že Instituce vyplatila Navrhovateli dne 10. 5. 2017 nespotřebované pojistné ve výši 82.800 Kč.

Finanční arbitr ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, zúčtoval nepromlčené pojistné uhrazené Navrhovatelem s vyplaceným nespotřebovaným pojistným, a protože plnění poskytnuté Institucí převyšovalo nepromlčené pojistné uhrazené Navrhovatelem, nemohl finanční arbitr Navrhovateli z neplatné Pojistné smlouvy přiznat žádné plnění.

Navrhovatel shodně jako před vydáním Nálezu namítá, že při vzájemném zúčtování pohledávek z neplatné smlouvy je nutné nejprve zúčtovat veškeré vzájemné pohledávky a dojít k závěru, která ze stran se obohatila, a teprve proti takto zjištěnému nároku je možné vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr již v části 5.5. Nálezu podrobně tuto námitku Navrhovatele vypořádal i s odkazem na relevantní judikaturu.

Finanční arbitr vedle již v Nálezu citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, odkazuje při zdůvodnění provedeného zúčtování na další rozhodnutí Nejvyššího soudu, z nichž vyplývá, že při vzájemném vypořádání plnění z neplatné smlouvy v režimu § 457 starého občanského zákoníku je námitka promlčení zásadně přípustná, soud k ní nepřihlédne pouze tehdy, pakliže by nemohl promlčení namítat druhý účastník (vlastnické právo).

Tak například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4739/2015, předpokládá: „K námitce promlčení Nejvyšší soud také již opakovaně konstatoval, že jde-li o vrácení plnění z neplatné smlouvy, vyplývá synallagmatický vztah ze zákona. V takovém případě se uplatní ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák., jehož smyslem je zachování rovnováhy práv obou smluvních stran neplatné smlouvy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3041/2010)“. Nejvyšším soudem odkazované rozhodnutí judikuje, že „[z] výše uvedeného pro posuzovaný případ plyne, že pokud si účastníci podle kupní smlouvy ze dne 6. 10. 2002 plnili (prodávající převzali kupní cenu a kupující převzal předmětný automobil), vznikl mezi nimi synallagmatický závazek ze zákona dle § 457 obč. zák., a obě strany byly povinny si tato plnění vzájemně vrátit. Na charakteru jejich synallagmatického závazku nic nemění ani okolnost, že předmětný automobil byl vrácen nikoliv prodávajícímu, ale vlastníku, tj. okradenému M. B. (resp. jeho pojišťovně). Tímto "vrácením" předmětného automobilu žalobce splnil svou povinnost vyplývající ze synallagmatického závazku. Jelikož vlastnické právo M. B. se v souladu s § 100 odst. 2 obč. zák. nepromlčuje, nemohl podle § 107 odst. 3 obč. zák. P. Č. ani žalobce vznést námitku promlčení. Z téhož důvodu nemohou promlčení namítat ani žalovaní. Protože žalovaným námitka promlčení nepřísluší, je pro posouzení věci nerozhodné, zda k promlčení práva skutečně došlo, tedy i to, zda objektivní promlčecí doba marně uplynula“, výkladem a *contrario* tedy platí, že v případě, že je žalovaný oprávněn vznést námitku promlčení a učiní-li tak, musí se soud promlčením při zúčtování zabývat. Obdobně se Nejvyšší soud vyjádřil například v rozhodnutí ze dne 8. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016.

Ze všech citovaných rozhodnutí vyplývá, že v případě neplatné smlouvy, na jejímž základě si strany poskytly (průběžně poskytovaly) peněžité plnění, vzniká oběma smluvním stranám právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení odpovídající poskytnutým peněžním prostředkům v režimu § 107 starého občanského zákoníku; přitom právo na vydání peněžitého plnění z neplatné smlouvy představuje právo, které se promlčuje, a není v takovém případě na místě aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Z finančnímu arbitrovi dostupné soudní judikatury nevyplývá, že by při vzájemném zúčtování plnění stran neplatné smlouvy finanční arbitr měl provádět zúčtování na již promlčená práva.

Finanční arbitr proto opakovaně tuto námitku Navrhovatele odmítá.

Finanční arbitr současně odmítá argumentaci Instituce, že se v daném případě právo Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení promlčuje ve dvouleté subjektivní promlčecí době, když finanční arbitr nemá za prokázané, že by se Navrhovatel o bezdůvodném obohacení Instituce (resp. o strhávaných nákladech v konkrétní výši)

dozvěděl dříve než ke dni 16. 1. 2016, ke kterému potvrdil vědomost o bezdůvodném obohacení Instituce sám Navrhovatel. Finanční arbitr proto tuto námitku Instituce odmítá a setrvává na svých závěrech, které podrobně rozvedl v kapitole 5.5 Nálezů.

5.4. *K trvání právního vztahu z Pojistné smlouvy a naléhavému právnímu zájmu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy*

Protože finanční arbitr shledal Pojistnou smlouvu od počátku neplatnou pro neoddělitelnost neurčitých ujednání o počátečních a správních nákladech a rizikovém pojistném od Pojistné smlouvy, nezabýval se pro nadbytečnost otázkou platnosti ukončení právního vztahu z Pojistné smlouvy, když vyřešení této otázky by nemělo vliv na výsledek rozhodnutí o tom, co Navrhovatel v řízení před finančním arbitrem požadoval, a to určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr zdůrazňuje, že Navrhovatel se nedomáhal určení platnosti Pojistné smlouvy, nýbrž její neplatnosti. Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů nezjistil, že by Navrhovatel měl naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku nálezu, když Navrhovatel od 12. 12. 2016 nehradí pojistné, Instituce Navrhovatele informovala přípisem ze dne 5. 5. 2017 o zániku pojištění, Instituce tedy po Navrhovateli nepožaduje žádné další platby pojistného a Navrhovatel tak není vůči Instituci v nejistém právním postavení.

Otázka neplatnosti Pojistné smlouvy je v posuzovaném případě pouze předběžnou otázkou k nároku na vydání bezdůvodného obohacení, která je z odůvodnění Nálezu i tohoto rozhodnutí finančního arbitra patrná. Finanční arbitr proto požadavku na určení neplatnosti Pojistné smlouvy nemohl vyhovět.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení Navrhovateli rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem, a proto potvrzuje závěr z Nálezu, že po zohlednění námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla, a po zúčtování plnění stran neplatné smlouvy o životním pojištění nemůže Navrhovateli z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy přiznat žádné plnění. Finanční arbitr nedovodil právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy.

Na základě výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*in případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce 4a6gsk4
Instituce – datová schránka zástupce 5pcgssn

